

Amalia

REDACTIA ȘI ADMINISTRATI

Telefon:

ADMINISTRAȚIA No. 952.

† Amalia Lapedatu

Una din caracteristicile Ardealului de ieri a fost credința sa în puterea culturii. Școala și cartea erau aci înconjurate de un adevărat cult. Cu jertfe grele, generația de atunci întreținea cultura fiindcă ea era temelul vieții românești în Ardeal. Această credință în puterea cărții a dat Ardealului toate valorile sale intelectuale și morale.

Amalia Lapedatu ilustrează cu pilda vieții sale acest suflet închinat culturii al Ardealului de ieri. Rămasă văduvă după abia doi ani de căsnicie, ea s'a devotat educației copiilor săi. Câtă grijă, câtă trudă și câtă jertfă a trebuit să pună pentru a putea să-și vadă fiii urmând școala care avea să-i facă oameni de carte atât de necesari Ardealului. Amalia Lapedatu a înțeles că în Ardeal conștiința națională nu se putea întări și dezvolta decât prin râvnă și prin credință în puterea culturii. Iată de ce ea nu și-a cruțat nici o osteneală și nu s'a dat înapoi din fața nici unei jertfe pentru a face din copiii săi cărturari în slujba neamului.

Râvna și energia cu care s'a devotat educației fiilor săi, trebuiau să fie răsplătite. După o viață de muncă și de sacrificiu, a avut mulțumirea să-și vadă copiii ajunși printre fruntașii vieții intelectuale românești.

Insuflețită de simțăminte românești, Amalia Lapedatu a suferit doi ani de temniță în timpul războiului, adăogând astfel o jertfă eroică la toate jertfele pe cari le-a făcut o viață întreagă.

Cultul pe care l'a păstrat culturii, râvna cu care a muncit pentru a-și vedea copiii cărturari ai Ardealului, credința cu care a slujit nașlunea, sunt virtuți cari fac din viața Amaliei Lapedatu o ilustrare a eroicului suflet al generației ardelenice de ieri. La moartea ei, Ardealul aduce omagiul unei ploase recunoștințe pentru o viață de muncă, de sacrificiu și de devotament.

Alexandru și Victoria Lapedatu cu
fiica lor Mica și Ioan și Veturia
Lapedatu cu copiii lor Nelly și Pica
vestesc cu durere rudeniilor, amici-
lor și cunoscuților că neuitata lor
mumă și bunică

Văd. Amalia I. Lapedatu

născută Circa

a trecut la cele eterne în ziua de 16
Februarie, în Cluj, locul de început,
la 1916, al îndelungatelor și grelelor
ei suferințe, în anul al 64-lea al vieții
sale de trudă și jertfă.

Inmormântarea va avea loc Marți
19 Februarie, în cimitirul bisericii
Sf. Nicolae din Cernatul Săcelelor,
lângă ai săi.

Vii Torul

Alexandru și Victoria Lapedatu
cu fiica lor Mica și Ioan și Ve-
turia Lapedatu cu copiii lor
Nellu și Pica vestesc cu durere
rudeniilor, amicilor și cunoscu-
ților că neuitata lor mamă și
bunică

Văd. Amalia I. Lapedatu

născută Circa

a trecut la cele eterne în ziua
de 16 Februarie, în Cluj, locul
de început, la 1916, al îndelunga-
telor și grelelor ei suferințe, în
anul al 64-lea al vieții sale de
trudă și jertfă.

Inmormântarea va avea loc
Marți 19 Februarie, în cimitirul
bisericii Sf. Nicolae din Crenu-
tul Săcelelor, lângă ai săi. 19

Amalia

Aflăm cu multă părere de rău încetarea din viață a venerabilei doamne Amalia Lapedatu, mama d-lui Alexandru Lapedatu, ministrul cultelor și al artelor și a d-lui Lapedatu, deputat.

D-na Lapedatu s'a stins din viață după grele suferințe, începute în toamna anului 1916 când, după retragerea armatelor noastre, a fost condamnată de curtea marțială ungurească la doi ani închisoare ordinară suportată în temnițele militare din Cluj.

Transmitem familiei greu încercate expresiunea sincerilor noastre condoleanțe.

Vii Torul

† Amalia Lapedatu n. Circa

În clinica din Cluj a repauzat la vârstă de 64 ani, văduva *Amalia Lapedatu n. Circa*, mama dlor Ion I. Lapedatu, deputat al partidului național și a dlui Alexandru I. Lapedatu, ministrul cultelor și artelor. Defuncta a fost soția cunoscutului profesor, director al Liceului din Brașov, și scriitor Ion Lapedatu, una din cele mai luminoase figuri culturale ale Ardealului din ultimele decenii.

A rămas văduvă după doi ani de căsătorie, având să se îngrijească singură de creșterea celor doi copii gemeni, a frașilor Ion și Alexandru.

Rare virtuți de femeie, de creștină și de româncă au împodovit sufletul eroic al Amaliei Lapedatu, care și a jertfit întreaga viață educației fiilor săi, pe cari voia să-i vadă vrednici urmași ai nobilului ei soț. Răposata a fost una din femellele intelectuale ale Ardealului care a înțeles că desrobirea noastră neamului său nu se poate face decât printr'o tot mai puternică conștiință națională, conștiință dată de cultura națională. De aceea n'a pregetat să alerge, să muncească, să sufere pentru a și crește copiii nu numai la școlile din Ardeal, ci și la cele înalte din București. Măi tâziu înșiși fi săi, au putut din puteri proprii să cerceteze și școlile Apusului, pentru a se specializa în științele ce le-au fost mai dragi.

Pentru sentimentele românești ale Amaliei Lapedatu va fi de-ajuns să spunem că, după retragerea trupelor românești din Brașov, a fost ridicată și ea, deși serios bolnavă, și adusă în tamnița Clujului, unde a fost ținută doi ani. Aici boala i s'a agravat, și după eliberare nu s'a mai putut bucura de sănătate.

Dumnezeu îi va da răsplata binemeritată pentru viața ei de jertfa! Fiilor săi, dlor Ion și A. Lapedatu, le trimitem condoleanțele noastre sincere.

Moartea mamei d-lui ministru al cultelor

D-l I. Lapedatu, ministrul cultelor și artelor, a avut nemărgiuita durere de a pierde pe mama sa, Amalia Lapedatu, săvârșită din viață la Cluj, în urma unor lungi și dureroase suferințe, urmări ale prigonirei fostei stăpâniri maghiare.

Amalia Lapedatu a fost o bună și nobilă româncă și pentru "sentimentele ei naționale, în 1916 după retragerea trupelor românești curtea marțială uugurească a condamnat-o la doi ani închisoare ordinară, pe care repausata i-a suferit cu resemnare și mândrie în temnița dela Cluj.

Amalia Lapedatu a fost vrednica soție a mult regretatului Ion Lapedatu, fost profesor la liceul „Andrei Șaguna” din Brașov, una din cele mai strălucite podoabe ale învățământului românesc din Ardeal.

Inmormântarea defunctei s'a făcut luni dimineața în cimitirul bisericii Sfântului Nicolae din Cernatul Săcelelor, lângă ai săi.

Trimitem d-lui Ion Lapedatu expresiunea îndureratelor noastre sentimente de condoleanță.

Carpăți -
> Brașov

Moartea

mamei d-lui ministru Al. Lepădatu

CLUJ. 18. — A murit astăzi în Clinica din Cluj, văduva Amalia Lepădatu, născută Circa, mama d-lui ministru Al. I. Lepădatu și a d-lui deputat I. I. Lepădatu.

Defuncta a fost una dintre intelectualele Ardealului.

După retragerea trupelor românești din Brașov în 1916, a fost adusă în Cluj și închisă în temnița de aci timp de doi ani. În temniță s'a agravat o veche boală și astfel Amalia Lepădatu moare în vârstă de 64 ani.

Rămășițele pământești au fost transportate la Săcele, unde va avea loc înmormântarea.

Inmormântarea Doamnei Amalia Lăpedatu

Duminecă la 17 Februar a. c. s'a stâns din viață la clinica din Cluj dna Amalia Lăpedatu, mama actualului ministru al cultelor Alexandru Lăpedatu și a dlui dep. I. Lăpedatu. Corpul neînsuflețit al defunctei a fost adus la Cernatul Săcelelor Luni seara, prohodită fiind de preoții O. Simtion și Z. Popovici.

Inmormântarea s'a făcut Marți în 19 Februar fiind de față copiii răposatei cu soțiile lor, și numeroși prieteni și cunoscuți, din Săcele și Brașov, cari au ținut să dea cinstea cea din urmă acestei venerabile matroane.

Serviciul înmormântării a fost oficiat de preoții O. Simtion, Z. Popovici, I. Pascu, A. Oancea și P. Leuca; răspunsurile funebre le-a dat corul învățătorilor din Săcele.

Predica a rostit-o preotul O. Simtion, care a arătat calitățile frumoase sufletești ale răposatei și rolul important ce l-a avut răposata în societate.

Din viața acestei devotate mame remarcăm următoarele: A fost soția distinsului profesor din Brașov, I. A. Lăpedatu, de care moartea nemiloasă a despărțit-o prea curând, abia după 4 ani de căsătorie, rămânând să îngrijească singură de creșterea celor doi copii gemeni: *Alexandru* și *Ion*. Toți cari am cunoscut-o, știm ce jertfe uriașe a făcut această mamă, pentru creșterea copiilor ei, și cât de mult a bucurat o Dumnezeu ajungând să-și vadă pe amândoi copiii în situațiile cele mai înalte și de cinste, la care poate aspira un muritor.

Dar răposata n'a fost numai mamă devotată, ci și înflăcărată româncă, pentru care sentimente dușmanii neamului în 1916, când s'a retras armata română din Ardeal, au târât-o în închisoarea din Cluj unde a stat *un an și jumătate* ispășind, vai! într'un mod atât de tragic păcatul ce l-a făcut, de a-și fi crescut «prea românește» copiii.

Ieșind din închisoare, cu sănătatea sdruncinată, toate îngrijirile ce cu prisosință i s'au dat, au fost zadarnice; ea moare în etate de 64 ani, mulțumită că în iume și-a făcut datoria de mamă și bună româncă.

Ea va rămânea pildă de evlavie, cinste și devotament, pentru toți cari au cunoscut-o, și cari cu regrete sincere au petrecut-o la groapă.

Pr. Z. P.

Moartea unei matroane

Zilele acestea s'a stins în Brașov, venerabila matroană Amalia Lăpădatu, văd. profesorului Ioan A. Lăpădatu, dela liceul din Brașov, literat de valoare pe vremuri, și mama distinsului nostru prieten d. Ion Lăpădatu, deputatul partidului național și a ministrului de culte d. Alexandru Lăpădatu.

Venerabila matroană a fost din rasa acelor mari femei din Ardeal rasa femeilor dela Fântânele și Mărișel, cari au și ele un capitol insemnat, capitol de onoare în murile lupte de rezistență națională din Ardeal. În Ianuarie 1917 a fost osândită de tribunalele marțiale ungurești la doi ani temniță ordinară, petreculi în închisoarea militară din Cluj și suportată cu eroică resemnare.

Plină de virtuți, ceea ce caracteriza o austeritate a moravurilor în Ardeal, văd. profesorului Ion A. Lăpădatu după moartea soțului ei întâmplată la 1878, când cei doi fii ai săi, Ion și Alexandru, gemeni, erau numai de 1 an și 18 luni, la vârstă lăunără, nu se mai recăsători ci rămase fidelă memoriei soțului dispărut și datoriei de mamă față de copilașii săi gemeni, creșterei cărora își dedică exclusiv restul zilelor.

Admirabilă pildă de virtute antică de soție și de mamă! Ea va trece în istoria Ardealului ca una din cele mai frumose figuri ale grelelor zile, când cauza unui neam nu putea fi servită decât printr'un înalt sentiment de jertfă al caracterilor de care numai cei puțini erau capabili.

Fie-i lăunăno usoră!

Romania

+ Emilia Lăpedatu n. Circa

Mama dlor Ion I. Lăpedatu, deputat naționalist și Al. I. Lăpedată, ministrul Cultelor și artelor, a decedat zilele aceste la clinica din Cluj. Defuncta a fost soția cunoscutului profesor-director Lăpedatu din Brașov. Emilia Lăpedatu a fost una dintre femeile intelectuale ale Ardealului care a înțeles, că desrobirea neamului său nu se poate face, decât printr'o tot mai puternică conștiință națională și din acest motiv, rămânând văduvă după doi ani de căsătorie, și-a crescut pe cei doi băiați gemeni, Ion și Alexandru, în sentiment național.

Defuncta a fost transportată în comuna Săcele, pentru înmormântare.

Fie-i țărâna ușoară!

Clujul

Amintiri despre Amalia Lapedatu

I

de Doc. Dr. Const. Stanca

August 1916. Vestea intrării României în război alături de Antantă s'a întins peste toată monarchia Austro-Ungară cu iuțea fulgerului, răscolind milioane de locuitori ca un trăsnet înfricoșător. O undă dulce de furie, pătrunse, deodată cu emoția evenimentului, în inimile noastre, în memorabila dimineață de Sf. Marie, trezind în suflete, speranțele unei apropiate înfrățiri, cu frații noștri, de cari ne despărteau de atâta timp, culmile cărunte ale Carpaților.

Elanul cu care au fost primite primele formațiuni militare române, de către populația românească de dincoace de Carpați, a fost de o expresiune formidabilă: era dragoste de frate moștenită din strămoși și oțelită prin atâtea secole de chinuitoare subjugare și umilitoare sclăvie.

Ce sublimă fericire să-ți fie dat să vezi, după atâta zbucium înăbușit, răsărind soarele care are să lumineze de acum deasupra unui popor ce a suferit umilințe, la el acasă, atâtea veacuri!

Dar... românului nu-i surâde norocul, el trebuie să-și croiască cu brațul, drum prin negura viitorului cu jertfe mari, cu martiriul sutelor de mii de fii...

Speranțe efemere! Iluzii deșarte. În locul șirului nesfârșit

al refugiaților ce tindeau spre nord, pentru a găsi adăposturi contra „năvălitorilor“ apar oștiri masive germane și austro-ungare: trenuri după trenuri transportă tunuri, trupe, tancuri și munițiuni pentru a „curăți“ plaiurile Ardealului de cutropitoarea opincă valahă și de-a mătura în valurile Mării Negre și în apa Dunării, tot ce e român, „viță blestemată, ce trebuie stărpită din rădăcină.“

„Vom lichida acum definitiv procesul nostru milenar cu valachii“, exclamau zi de zi zărele, iar preoții, de pe amvon, propovăduiau sentimentul urei față de tot ce e român, cerând ca acest sentiment să alcătuiască o obligațiune sfântă a fiecărui suflet de ungur. Acești „sfinți părinți“, cereau și ei, ca și „scutiții“ de prin cafenele, ca România să fie măturată fără milă de pe harta Europei.

I-am înțeles, căci li era datorința de a ridica moralul populației ce începea să devină „impacientă“ față de evenimentele ce se aglomerau pe cerul Ungariei. Dar nu i-am înțeles atunci; când într'o seară, în cursul unei reprezentări de operă, directorul, radiind de bucurie, anunță cu glas sonor, între acte, căderea Bucureștiului. Publicul cuprins

de o nebunească frenezie a izbucnit în nesfârșite urale, apostrofând, cu diferite insulte, poporul român, nu i-am înțeles, căci în aceeași clipă, atâtea și atâtea regimente ardelenesti, țineau zid de piepturi, contra colosului rusesc și italianului, pe cele mai grele fronturi, apărând o monarhie pe cale de destrămare. Ropotele de aplauze, nesfârșitele urale, bucuria imensă ce radia de pe toate fețele înnebunite de fericirea victoriei, mi-au strâns ca în niște clește nevăzute, inima; m'am retras în întunericul lojei și cuprins de o desnădejde ce lăsa să se vadă un viitor îndoliat, am părăsit spectacolul. Pe drum, până acasă mi-se părea că mă apasă o greutate; mi-se arăta viziunea unei ultime scene dintr'un film dramatic, în care poporul român, va fi pierdut pentru totdeauna. Plângea inima în mine gândindu-mă la visurile strămoșilor, bunicilor, părinților noștri și ale noastre cei tineri, crescuți, în ideia unei învieri, unei uniri a tuturor fraților și a unei destrămări a monarhiei, care ținea sugrumate atâtea națiuni. Și iată, că încep să sosească în capitala Ardealului, trenuri nenumărate de români ardeleni arestați, de pe întreg teritoriul Ardealului,

acum sub învinuiri de a fi pactat cu „dușmanul“, de-a fi spionat și de-a fi tratat planuri, poziții și mișcări de-ale armatei centrale.

Convoiturile triste din August se repetă: vagoane de marfă, deschise, tixite de preoți și de alți intelectuali, erau trecute prin Cluj, suferințele noastre spre ținuturi ungurești. Alte trenuri se goleau aci, debarcând din ele sute și sute de femei arestate sub aceleași învinuiri.

În lungi convoiuri, treceau aceste suflete chinuite și huiduite de către trecători, către temnițele Clujului. Ici colo câte un grup de prizonieri români, escortați de patrulare, ce treceau prin mijlocul străzilor, ca să fie apărați de atacurile și amenințările ce li se adresau de către Unguri, pas cu pas, Flămânzi, bolnavi, rupți, grăbeau, reșemnați și umiliți printre vociferările stridente ale cetățenilor indignați.

— Ași da 100 coroane de fiecare palmă, pe care m'ar lăsa patrula, s'o dau acestor opincosi — se rătăiește într'un grup de militari din apropierea mea, un viteaz civil, de pe trotuar.

Dar iată, că intrăm în iarnă. Primii fulgi de zăpadă se prezintă pe la sfârșitul lui Noembrie, întovărășiți de un frig neobicinuit, pe vremea aceasta.

Cum stam și priveam îngândurat prin geamul camerei mele dela Clinică, spre străzile albite de zăpada căzută, iată că sunt chemat la telefon, Comandamentul închisorilor cere Cliniceii, în al cărei serviciu eram, să i-se trimită un doctor, căci au în tem-

nițele lor mai multe sute de femei arestate, dintre cari, foarte multe bolnave.

Am plecat, trist, dar cu o rază de căldură și de mulțumire, că pot veni în ajutorul acestor suflete chinuite.

Ce paradox! Mamele, a căror băeți, soțiile a căror soți apărau fronturile integrității Austro-Ungare, îngrămădite în camere întunecoase, insalubre; și cum treceam din cameră, în cameră tot mai mult mă întristam, văzând atâta jale. Incurajam și măngăiam, dar sfaturile mele nu vindecau decât suferințe fizice...

Și într'un colțisor al unei camere, neîncălzite, cu geamul lipit cu hârtie, zăresc o bătrână, venerabilă, tremurând de frigul primelor zile de Decembrie, învălită într'un slab pardesiu de toamnă, iar situația-i sanitară, cerea ajutor medical grabnic.

Mi se spune, că este o văduvă de lângă Brașov, Amalia Dr. Lapedatu.

La auzul acestui nume, mi-am dat seama, că am în fața mea, o femeie de înaltă valoare socială și națională; cunoșteam familia din renumele, ce-l avea soțul acesteia venerabile femei, profesorul Dr. Ion Lapedatu, dela Liceul din Brașov. Un frate de-al meu mai mare, internat și el în lagărul de la Șopron, ne povestea, pe vremuri, în vacanța de vară, despre acest mare cărturar și mare român.

Mi-am ținut de românească datorie, ca s'o scot dintre zidurile mohorâte și înghețate ale închisorii.

(va urma)

Amintiri despre Amalia Lapedatu

(2.)

de Doc. Dr. Const. Stanca

Am diagnosticat o afecțiune gravă de rinichi și am recomandat medicului închisorilor, ca să o interneze în Clinică, pentru a putea fi supusă unor îngrijiri speciale.

După scurtă vreme, coborându-mă într-o zi în foyerul Clinicei, o găsesc culcată pe o bancă a coridorului, lângă ea un soldat cu arma la picior, străjuind-o cu mare atențiune. Obosită, palidă și pătrunsă de frig, era totuși mulțumită de mediul cald în care se găsea de-acum.

Am iscălit hârtiile de preluare și obligația că va fi bine păzită și am dat drumul soldatului.

Crucea făcută cu adâncă evlavie, a fost semnul de ușurare pe care l-a simțit bolnava mea, când a văzut depărtându-se sentinela...

— „Ca un coșmar, mă chinuia această pază înarmată, inutilă pentru o biată femeie bolnavă, slăbită, ce m'apropiu atât de grabnic de groapă, leagăn de liniște eternă... Ce bine e aici, la căldura aceasta înviorătoare, unde în graiul meu, mă pot înțelege și îmi pot vărsa durerea, ce mă ține încătușată și unde îmi vor înțelege gândul.

O cameră luminată, spațioasă, bine încălzită, în tovărășia altor

femei — de toate nuanțele sociale — i-a fost pusă la dispoziție pentru a-i da putința să se degajeze de gândurile grele ce îi clătinau ființa și ce-o istoveau în anii bătrâneții.

Am găsit uneori ocaziunea să-i pot vorbi, s'o întreb de motivele, cari au adus-o să fie ridicată, din mijlocul celor ce o iubeau, de suferințele îndurate și de tot ce interesa acest suflet blând, iertător, dar care era pururea viu pentru cauza românească.

— „Toată mângâierea, mea îmi este speranța, că îmi voi vedea încă băieții, de care destinul m'a despărțit în clipele cele mai grele ale vieții; sunt mândră de ei, dar ce folos, că azi, când ar fi să mă sprijinesc pe brațul lor vânjos, nu sunt aici... Unul e în „țara românească“; tremur când mă gândesc că nu va avea cum să scape de brațele dușmane ce încearcă acum, o crâncenă încătușare a armatei române, ce a mai rămas, cu scopul de-a o distruge fără urme... Celălalt supraveghează de vigilență „Siguranță“, nu știu pe unde se află... Dar, în rugăciunile mele fierbinți, mă rog lui Dumnezeu, să mi-i ocrotească, ca să-i mai pot vedea odată; El e bun, să'ndură la ruga unei ma-

me înduioșate și mi-i ține teferi, spre mângâierea ultimelor mele zile...

— Ceiace am făcut și pentru care sunt aci, cu dosarul trădării de patrie, am făcut-o din îndemnul curat al inimei mele de româncă și nu regret nici o clipă, că soarta mi-a hărăzit și mie să sufăr pentru ideia sfântă a înfrățirii!

Și trece să-mi istorisească cum a fost arestată...

— „Am rămas la casa mea din Săcele, când armata română cobora culmile spre comună. Multă lume a plecat cu noaptea'n cap, de frică. Eu am rămas și am așteptat... Când am zărit primii dorobanți români cum înaintau atenți prin strada mare, am simțit că mă pătrunde un fior de bucurie nespūsă, căci vedeam cu ochii, realizat, ceiace mi se părea odinioară un vis... Sublimă fericire și neuitată amintire va rămâne pentru mine, clipa, când am zărit, călcând pe drumul prăfuit al comunei, în locul jandarmului cu pene de cocoș, dorobanțul vioiu și blând. Am ieșit în poartă, i-am întâmpinat cu „Bine a-ți venit“; mi-am aranjat casa ca de mare sărbătoare, am chemat ofițerii, i-am ospătat, din toată inima mea, plină de fe-

ricire, cu tot ce aveam în casă mai bun. Pe casă fâlfâia un steag tricolor, cusut cu mâna mea și scaldat în lacrimile bucuriei nesfârșite a reînvierii noastre, a Românilor.“

„Dar zilele de glorie au fost prea scurte“.

Și aci venerabila Doamnă, scoate iarăși un oftat prelung, parcă vede desfășurându-se înaintea ochilor, marea tragedie, cum dorobanțul român e nevoit să se retragă, sub ofensiva pornită de către armatele aliate, și cum satul rămâne părăsit vre-o câteva ore, ca să intre triumfători și plini de dorul de războinare, husarii.

— „Când armata ungară a intrat în comună, vecinii, puțini ce au mai rămas, s'au grăbit, să mă denunțe... M'au avertizat, că voi fi spânzurată... Am așteptat pe loc, împăcată cu gândul morții.

Așteptam, clipă de clipă, să vină și să mă ridice din căminul meu cald, dintre amintirile mele. Eram atentă la orice șgomot, care îmi făcea să-mi palpитеze inima mai puternic...

„Bate cineva la poartă! Mi s'a cutremurat inima în piept, mi s'au amorțit picioarele; au venit să mă ducă; am privit în jur, ca să-mi văd camera cu aranjamentele ei atât de dragi mie... Bătaia în poartă se repetă acum mai energic. Privesc prin geam, și văd cum soldații înarmați, forțează ușa.

Le-am deschis-o.
(va urma)

Amintiri despre Amalia Lapedatu

(3.)

Sunt arestată! Arestată sub învinuirea că am pactat cu dușmanul, deci am trădat interesele patriei.

Am mai privit încă odată, de jur împrejur, ca să-mi iau rămas bun de la obiectele mele scumpe și am plecat între santi-nele, ca un răufăcător...

De aci apoi, s'a început calvarul meu.

Purtată din post în post, flămândă, prin frig, apoi în vagoane simple de marfă, cu trenuri ce staționau o eternitate pe la gările răvășite de iuțeala evacuării, dar tixite de trenuri încărcate de tunuri destinate să distrugă un popor blând și bun...

Oh, de ar veni un groaznic cutremur, să răztoarne lanțul Carpaților peste cruzii cotropitori și să închidă trecătorile, ca să nu pângărească cu călcâiul lor, pă-mântul sfânt al dulcei Români, stropită, veacuri dearândul, de atâta sânge chinuit și nevinovat!

— Iată-mă acum aci, în templul acesta de liniște și de refugiu al suferințelor fizice! Nu știu dacă voi mai supraviețui vremurilor ce fac să clocotească azi bătrâna Europă. La vârsta mea, nu știu dacă mai pot avea

această rugămintă: îngrijiți-mă cât mă vor lăsa să stau aci, ca refăcută, cel puțin să pot înfrun-ta pedeapsa, ce mi se rezervă pentru crima de-a fi trădat interesele „Patriei“. Iar dacă bunul Dumnezeu îmi va hărăzi să văd realizându-se visul pe care îl susținea sus și tare soțul meu, că „nu va mai trece multă apă pe Olt și vom fi una“ să mor mulțumită cu gândul, că suferințele nu ne-au fost zadarnice.“

O vedeam de două ori pe zi, în vizitele mele medicale; cu părul ei cărunt și abondent, cu fața-i expresivă și privirea-i hotărâtă, era atât de majestoasă încât inspira o deosebită stimă între celelalte bolnave din sală. Chiar și profesorul, bătrân și el și de-un temperament nervos și rece, dar de un caracter ferm și drept, o trata cu multă bunăvo-ință; el — de pe pedestalul pe care stătea — nu se interesa de originea sau de starea socială a bolnavelor; în sufletul lui drept, el trata cu o desăvârșită egalitate pe sărace ca și pe cele bogate, tot așa, nu făcea nici o distincție între diferitele naționalități, preferând pe unele, în dauna altora. Nefiind obicinuit ca să cunoască modalitatea internării bolnave-

de Doc. Dr. Const. Stanca

lor în Clinică, nu i-am raportat nimic despre împrejurările în cari a fost primită această bolnavă, care poate totuși ar fi făcut să se trezească în el sentimentul patriotic de care — de altfel — era foarte profund pătruns, dar pe care se ferea să-l manifesteze între zidurile clinice.

Ii plăcea să-i stea bolnavele în clinică până la deplina vindecare; pătruns de ideea, că medicul trebuie să fie un adevărat apostol, deci în binefăcător altruist, pretindea ca să supraveghiem de aproape bolnavele noastre, dându-le tot ajutorul nostru în orice clipă ni l-ar cere, pentru a putea astfel asigura o cât mai perfectă însănătoșire și prin aceasta reîntoarcerea în sânul familiei, unde lipsa unei soții sau a unei mame este atât de mult simțită.

— Cum vă merge? — era întrebarea stereotipă a profesorului nostru, către fiecare bolnavă; prin ochelarii auriți scruta atent fizionomia fiecăreia, căutând pulsul și făcând examene complimentare acolo unde i-se părea că s'au ivit schimbări.

Lângă calorifer, în camera 44, dela etajul I., a petrecut dna La-

pedatu, în tovărășia atâtor bolnave, cari rând pe rând, prin plecarea celor însănătoșite, se schimbau cu altele, ce soseau; „serii“ întregi de suferinde s'au perindat, dar venerabila noastră bolnavă rămânea în patul ei, în colțisorul de lângă fereastră de unde privea cu nostalgie la fulgii de zăpadă ce fluturau în bătaia vântului de iarnă, așternându-se ca un covor alb pe trotuarul bătut de atâția trecători, nepăsători și „liberi“.

Zilele se scurgeau unele după altele, fără evenimente, fără emoții, fără bucurii. Aproape uitasem că mai este un for înalt, care ține pe această bătrână nobilă în evidență în registre, ce închid între tablele lor, multe lacrimi, multe suferințe... când într'o zi, monotonia acestei vieți de spital, fu tulburată de un episod cam penibil.

Intr'o după masă de Februa-rie, când pentru a mă odihni câteva clipe, stam tolănit în camera mea, iată că intră infirmiera dela 44 și extrem de indignată, cere ca să avizez parchetul, că „Doamna bătrână“ a adus critice foarte grave conducătorilor țării, elogiind meritele și relevând suferințele poporului român, prorocind în acelaș timp, că nu va trece mult și va sosi oara dreptății supreme, când plaiurile acestea, vor fi redat pentru totdeauna românilor, iar Monarchia se va destrăma fără urme...

(va urma)

Amintiri despre Amalia Lapedatu

(4.)

de Doc. Dr. Const. Stanca

— Toată camera 44, este indignată — continuă infirmiera — de această cutezanță nemai-pomenită; bolnavele cer ca „insulta“ adusă Monarhiei să fie cât mai repede sancționată, ba unele pretind chiar ca să se anunțe „cazul“ organelor militare, căci „starea de asediu“ va putea mai repede face, să se primească satisfacție pentru cuvintele grele rostite chiar într'un institut de stat...

Am rămas uluit în fața acestui raport, în care fierbea dorința de răzbunare ale infirmierei, ce își ținea de patriotică datorință, ca să apere prestigiul țării și al armatei.

Situația era gravă, cu atât mai gravă, cu cât orice insultă sau critică, adusă monarhiei regelui, șefilor de guvern, armatei, era aspru pedepsită; în „cetățuia“ de pe malul sâmb al Someșului unde câteva sute de suflete își ispășiau sentința pentru o „vorba“ spusă în public?

Calm și cu sânge rece, am promis, că voi face dreptate, dar

buie să înțeleagă situația acestei femei bătrâne, bolnavă, care în desperarea ei de-a nu ști pe unde îi sunt băieții, cu toată gospodăria distrusă, poate să aibă uneori momente grele de desădejde și să facă declarațiuni cari n'au însă nimic comun cu cinstea și cu infailibilitatea prestigiului celor vizați.

Ca să scape de privirile dușmănoase ale bolnavelor din salon și ca să potolesc furtuna, am dispus ca să fie transferată la parter, într'un salon mai adăpostit, cu mai puține bolnave.

Evenimentul a fost comentat vre-o două zile de bolnavele rămase indignate; în speranța unei sancțiuni, ce va trebui să vină și au liniștit și au trecut la ordinea zilei asupra celor întâmplate. Furtuna astfel potolită, mi-a redat și mie liniștea în locul grijei, pe care am avut-o în aceste trei zile.

În salonul 10, avea ca îngrijitoare pe o infirmieră româncă, bine educată, cultă, fostă soție de notar comunal, pătrunsă de adevărate și calde sentimente

patriotice; i-am dat-o în primire, ordonându-i să-i facă situația cât mai plăcută.

Zilele se scurgeau iarăși cu monotonia lor caracteristică vieții din spital.

Cu bolnavele — la cererea mea — nu mai discuta politică; de altfel, infirmiera noastră se îngrijea, ca să curme firul vorbirii între bolnave, ori de câte ori se discuta situația fronturilor, sau alte evenimente de pe câmpul de luptă sau de ordin politic.

— „Nu pot suporta tăcerea aceasta, când aud atâtea nedreptăți la adresa Antantei și la mica și la nenorocita noastră Românie!“ — se plângea adeseaori bolnava noastră cu părul alb, când ni-se da ocazia să fim singuri.

Dar iată, că gerul neobicinuit de îndelungat și statornic începuse să slăbească și pe la finele lui Februar, am avut vre-o câteva zile cu adevărat calde; zăpada se topea și se simțea parcă în aer o undă de vânt de primăvară; în primele zile ale lui Martie, soa-

rele bătea de-a binele, încât pe la amiază, am putut da ocazia Doamnei noastre, binișor întremate, să iasă în fața clinice, odihnindu-se pe o bancă, în tovărășia unei alte bolnave sau a infirmierii sale. Cum sta cu privirea dusă și îngândurată, mi-se părea că evocă trecutul plin de duioase și calde amintiri, de-o casă în care se sălășluiseră fericirea și pe care azi, înzadar o mai evocă; amintirile îi măresc nostalgia trecutului și îi provoacă șiroaie de calde lacrimi ce se scurg pe fața-i fină și blândă.

— Să-mi vad băieții! Dorința aceasta îmi dă viață, îmi dă putere, ca să răsbesc prin toate greutatele ce mi-se pun în cale. Dar când îi voi putea strânge iarăși la pieptul meu de mamă?

Un oftat lung și dureros o trezește iarăși la realitate: își dă seama, că oricât de liberă este aici, ea este totuși lipsită de libertatea acțiunii, căci o ține legată locului dosarul unei acuze grele, ce își așteaptă o sentință, pronunțată poate fără milă și fără considerație la anii cari apasă asupra acestor umeri oboșiți și la durerea unei mame...

— Dar dacă voi da de niște judecători, cari să aibă și ei câte o mamă bătrână, suferindă, neputincioasă, ca să se îndure și să mă achite? — se întreba când unda caldă a primăverii îi mângăia pletele-i fine și-i trezeau dorul de casă, de grădină ce își așteaptă stăpâna...

(Va urma.)

Amintiri despre Amalia Lapedatu

(5.)

de Doc. Dr. Const. Stanca

— Nu vreau! oricât mă ispi-
tește trezirea naturei ca să mă
văd iarăș acasă, la curtea mea, în
grădina mea, între florile mele,
nu pot să cer milă. Mă voi su-
pune cu resemnare ori cărei sen-
tințe, căci așa îmi dictează sim-
țul meu de româncă și datorința
mea ce o am față de neamul
meu. Dacă Horia și Cloșca, au
putut muri — pentru o idee —
în cele mai grele chinuri, sfâșiați
pe roată, de ce nu voi putea
oare și eu să îndur o sentință de
condamnare, ori care ar fi ea?

Pe la mijlocul lui Aprilie, bol-
nava noastră complet familiari-
zată deja cu viața de Spital, în-
cepea să dea tot mai mari spe-
ranțe de-o refacere perfectă a
stării sanitare.

Afară, primăvara se instalase
de-abinelea; începu să-și desfa-
că podoabele încântătoare și în-
viorătoare.

Pe fețele tuturor se putea ceti
bucuria reînvierii naturii; lumea
căuta ca să se împărtășească de
primele binefaceri ale zilelor de
primăvară, de căldura domoală
a soarelui, de mireasma dulce a
mugurilor ce se deschideau și a
primelor floricele plâpânde...

[Dar această bucurie era întu-
necată de trista realitate: sun-
tem în plin războiu, cu toate mi-
zeriile pe cari acesta le aduce cu
sine! Și nici o speranță de pace!

Intr'o zi, profesorul, la vizită,

mulțumit de starea sanitară în
care găsisse pe bolnava noastră,
contrat obiceiului, îi puse între-
barea, dacă nu i-e dor de casă?

Un nor ușor de tristeță și
fruntea ce s'a încrêțit pe o clipă
a fost răspunsul de prima clipă,
dar pe cari numai eu, care îi cu-
noșteam durerea, l-am semnalat.

— „Da, d-le Profesor, mă simt
mai bine și de-acum cred că voi
putea pleca... mulțumindu-vă
de buna și creștineasca îngrijire
ce mi-a redat nu numai sănăta-
tea, dar poate și viața, care la
vârsta mea și așa e pe pragul
de-a-i pune stăpânire moartea....

— „Nu știu, dacă am meritat
să fiți atât de buni și milostivi
cu mine, o biată bătrână, când a-
veți de-a îngriji atâtea vieți ti-
nere, mame cu copilași la piept,
soții de luptători pe fronturi, tot-
atâtea vieți valoroase acestei pa-
trii“...

Și profesorul, mângându-și
fruntea îngândurată, trecu la
altă bolnavă, iar eu, urmându-l,
dădeam raportul asupra celorlal-
te bolnave pe rând, cuprins de
teama să nu se destăinuiască
atât de târziu misterul, cu o vor-
bă prea ușor aruncată sau prea
sincer exprimată...

În sufletul meu se luptau crân-
cen, două sentimente: unul de-
votamentul meu pentru șeful,
care m'a reținut în Clinică în

vremuri atât de grele, pentru șe-
ful, fără de care nici când, nu
am ascuns nimic, iar celălalt,
compus din două elemente su-
fletești: unul de ordin medical,
obligațiunea umanitară și medi-
cală, apoi devotamentul pentru
această femeie bolnavă și altul
sentimentul național, adânc in-
filtrat în sângele meu din copilă-
rie, cutropit în șirul anilor ce-au
urmat, de atâtea visuri mărețe
și de-atâtea speranțe pentru un
viitor mai bun... pentru o viață
într'un stat liber, independent și
românesc!

În astrul sufletelor mă va ierta
poate profesorul meu, model al
cinstei civice și al caracterului
viril, pentru taina pe care am
păstrat-o pentru mine. Dar acea-
stă taină își mai avea încă un alt
motiv, de ordin sufletesc.

Am venit în sprijinul acestei
femei bătrâne, căci gândul mă
purta departe, la ai mei: tata
mort abia de vre-o câteva luni
în drumul pribegiei; după 45 de
ani de viață preoțească, iată-l
scos din pat, în care zăcea sufe-
rind de o boală incurabilă și prin
ploaie și bezna nopții, alungat
din raza câmpului de luptă spre
regiuni străine, însoțit de buna
mea mamă, care îl ocrotea, cu
abnegația unei soții gata de cea
mai mare jertfă. Frații mei, unul
pe câmpiile Bucovinei bătute de
grele obuze, altul în lagărul din

Șopron își măcina sufletul în do-
rul de casă, unde și-a lăsat soția
și copiii în toiu de noapte leși-
mați, când jandarmii l'au scos pe
poartă pentru al duce „acolo de
unde nu se mai reîntoarce.“

Mâhnit în suflet de atâtea gân-
duri triste îmi era atât de drag,
să privesc la această maestoașă
figură de adevărată patroană ro-
mană; cel puțin, prin adăpostul
creiat și prin îngrijirile date ei,
să-mi degajez nițel povoaara ce o
duc în suflet că nu pot să fiu
mână de ajutor lângă ai mei și
ei atât de bătuți de soartă.

Pe la sfârșitul lui Aprilie m'a-
pucase o neliniște neobicinuită;
cetisem încă de mai înainte, în
gazetele locale, primele reporta-
je, foarte scurte, dela desbaterile
Tribunalului militar, în cauza
românilor arestați pentru cauze
politice. În unele din acestea
s'au dat sentințe cu totul grave,
în altele mai ușoare. Gândul îmi
era la bolnava mea, care își dă-
pâna firul vieții în liniștea zidu-
rilor clinice, care o adăpostea,
împăcată cu toate surprinderile
pe cari i-le-ar putea rezerva vii-
torul.

Și cum timpul trecea și autori-
tățile militare nu o reclămau, am
fost convins, că i-s'a pierdut do-
sarul și că va putea astfel să sca-
pe de consecințele unei acuze
grave.

— Pe mine m'au uitat autori-
tățile aci — îmi spunea uneori
zâmbind.

— S'or fi pierdut actele — o
mângăiam eu, convins, iar ea mă
privea neîncrêzătoare, dar totuși
cu o slabă nădejde în posibili-
tatea ridicată de mine.

(va urma)

Amintiri despre Amalia Lapedatu

(6.)

de Doc. Dr. Const. Stanca

Neliniștea începu să dispară înlocuindu-o credința în presupunerea mea, de-a se fi rătăcit actele; în timpul războiului nu e mirare dacă se mai pierde câte un act, câte-un dosar — îmi ziceam eu.

M'am înșelat însă; speranța mea din zilele trecute s'a spulberat printr'o adresă oficială sosită Clinicei dela parchetul militar.

Intr'una din primele zile ale lunii lui Maiu, când toată lumea simția fiorul dulce al primăverii, ce să instaleze cu pași repezi, sunt chemat în cabinetul profesorului. Mă prezint respectuos, ca totdeauna când eram chemat de acest venerabil savant, crezând că are să-mi comunice ordine pentru programul de lucru; dar nu! „ordonati Domnule Profesor“ — a fost cuvintele cu cari mă prezentam, dar azi, abea le-am pronunțat și iată că profesorul se ridică de pe scaun, s'arpropie furios spre mine și-mi trânteste în mână o hârtie adresându-se într'un ton neobicinuit de aspru:

— Cetește!

Era adresa Parchetului militar prin care, profesorul era invitat să dea relațiuni asupra acuzatei

politice d-na Amalia Lapedatu, care se află internată — în stare de arest — în Clinica de sub conducerea profesorului meu. Parchetul întreabă, dacă starea boalei, permite prezentarea Dnei în fața instanțelor de judecată la desbaterea din 4 Maiu?

— Cine-i persoana aceasta și cum ai avut cutezanța să-mi internezi aci, între pereții acestei instituțiuni de stat, o femeie arestată pentru cauze politice? Cum viu eu să dau adăpost elementelor dușmane ideii de stat? — vocifera profesorul meu, tremurând din pumni, ca într'o surescitare nervoasă.

— Nu admit nici o clipă astfel de elemente în Clinica mea. Dacă Parchetul Militar are indizi vizu arestați bolnavi, să și-i trateze la Spitalele lor sau la infirmeriile lor, dar eu nu permit ca o astfel de persoană, să aibă ospitalitatea mea! Demnitatea mea de unghur, nu mă lasă să fiu conciliant față de dușmanii patriei.

Am stat probabil îngălbenit, cu hârtia în mână, în fața profesorului, fără să pot răspunde un cuvânt; mă vedeam legat în lanțuri, aruncat în închisoare și condamnat poate chiar la spânzurătoare. Grele clipe. Văd în-

ținea ochilor mei pe ai mei deacasă, dar deodată îmi apare figura blândă a bolnavei mele bătrâne, care neștiutoare, își citește poate chiar acum, rugăciunile din acaftistul ei nedespărțit.

Și cum profesorul meu — în care vedeam încarnarea demnității naționale, deci un exemplu de mare valoare educativă pentru mine — se preumbla furios pe dinaintea mea, așteptând răspunsul, i-am adresat următoarele cuvinte rostite într'un ton neșovăitor:

— În timpul din urmă am fost nu numai noi, dar și celelalte clinici adeseori recercați pentru a primi arestați politici bolnavi; Clinicei noastre i-s'a cerut ajutorul în mai multe cazuri grave, închisorile neavând specialiști. Nu am știut, că nu ne este admis să primim persoane, cari sunt în stare de arest.

— Să-mi faci imediat raport asupra acestei bolnave și dacă e la noi, fără întârziere s'o predai Parchetului! — ordonă profesorul.

Am ieșit transpirat, tremurând și ametit.

Trec prin coridoarele largi, zăpăcit de gândul cum să fac să se potolească furtuna?

Aud după mine, pașii profeso-

rului cum înaintau spre sala de cursuri unde îl așteptau studenții. M'am liniștit, căci în cele 70 de minute, cât ținea cursul profesorului, eu aveam timp suficient de-a „cerceta cazul“ și de-a aplană situația ajunsă la un punct penibil.

Am chemat imediat pe eroica Doamnă în sala de consultațiuni, i-am explicat situația, i-am comunicat, cu multă durere, că în termen de o oră, va trebui să se prezinte la închisoare.

Mi-am luat rămas bun — între lacrimi — dela sărmana bătrână, pe care o așteptau de-acum cele mai grele zile: zilele judecății, cari ascund poate cununa de spini a unui viitor de martiraj.

Iar ea, parecă nimica nu se va întâmpla, fără emoție și fără să trădeze nici cel mai mic semn de frică, împăcată în conștiința ei, că și-a făcut datorința față de neamul ei oropsit, a eșit pe poarta Clinicei doar mai albă și mai oțelită pentru ziua mare care o aștepta...

Compătimirea mea dureroasă a petrecut-o pe cărările înguste, pe cari pășea domol, ducându-și crucea suferințelor dimpreună cu anii ce-i apăsau umerii oboșiți de vremuri... Și a dispărut sub poartă mare a clinicei, unde o aștepta o trăsură, care a dus-o în tovarășia infirmierei române până la închisoare.

Am așternut apoi pe masa profesorului un certificat, prin care arătam boala de care suferea acuzata și că se poate prezenta personal în fața judecătorilor — raportându-i și verbal, că am retrimis-o închisorii, conform ordinului.

Profesorul n'a mai cercetat, ci a iscălit hârtia și a plecat vădit îngândurat...

...Dar după patru zile un ordin de chemare îmi întrerupe activitatea de Clinică, trimițându-mă într'o regiune îndepărtată, acolo unde lanțurile munților munte-negreni se îmbină cu cele ale Serbiei... și unde, am găsit în cazamatele subterane ale vechilor beciuri turcești, alte sute de femei, bătrâne și tinere, totatătea jertfe ale naționalismului lor înfocat.

1924. Era iarnă cumplită. Un aviz dela Clinică, mă anunță că, bolnava mea din vremurile triste, mă cheamă. O credeam de mult plecată dintre noi, căci o știam condamnată la 2 ani pentru vina de-a fi simțit prea românește...

Palidă, slăbită și fără elanul vechiu, care îi dăduse atâta forță de rezistență, am înțeles că aci trebuie să se petreacă un proces ceva mai grav decât cel dinainte cu 6 ani...

Mi-a strâns mâna cald și îndelungat și a plâns... dar plânsul acesta nu mai era plânsul bucuriei revederii, ci manifestatiunea unui presimț, ce duce dincolo de hotarele acestei lumi...

— Imi simțesc sfârșitul... sunt slabă... — îmi spunea mai mult în șoapte.

— V'am privit — i-am zis apoi — ca pe o mamă, în acele vremuri de restriște, ca pe mama mea, care și ea purta în acele zile crucea ei de suferință mângâind pe tatăl meu, fără vedere, îngârbovit de anii bătrâneții și bolnav, alungat din casa-i proprie, de ostirile dușmănoase și

purtat prin ploii și frig, prin viscol și noroi, flămând și nedormit... până și-a găsit un adăpost, departe, în casa răvășită a fratelui meu mai mare, închis și el cu atâția alții din sângele nostru, în lagărele de lângă Viena. Am rămas împăcat în sufletul meu, ce alerga neconținut spre plaiurile unde sufereau părinții, frații, surorile mele, sub blestemul zilelor de mari încercări, știind, că am de-a îngriji o persoană tot atât de bună și simțitoare, o mamă tot atât de îndurerată ca și a mea.

Și apoi, într'o dimineață de Februarie, s'a stins acest suflet blând și bun... plecând din lumea sbuciumelor, acolo unde va găsi alinare pentru tot ce-a pățit.

Să ne închinăm cu pioasă evlavie la crucea acestei eroine, care n'a știut ce-i șovăiala în clipele mari și istorice, n'a cunoscut frica, ci a înfruntat cu dârzenie toate loviturile pentru ideea mare a înfrățirii...

Posteritatea va trebui s'o așeze în șirul mamelor celebre, cari au croit, în clipe hotărâtoare, calea ce duce la izbânda glorioasă; sufletul ei mare va trebui să servească pentru generațiile ce vor urma, exemplu de abnegație, de curaj și de dragoste de neam, totatătea virtuți, cari încălzesc și dau viață traimică unui neam, iar mormântul ei să fie pentru noi, prilej de reculegere și de reconfortare sufletească în lupta pentru păstrarea patrimoniului câștigat prin atâtea vieți jertfite pe altarul idealului nostru național.

(Sfârșit)

și l'au văzut murind sau căzând în prinsoare, numele acestor martori încă se va aminti în cerere.

Judecătorul de ocol va ațișa cererea la ușa judecătoriei, a primăriei comunale unde ce dispărut a locuit mai pe urmă.

După o lună de zile judecătorul va fixa termen de desbatere și va publica judecata care va putea fi atacată cu apel la Tribunal în timp de 10 zile. Dacă nu apelează nimenea sentința adusă se comunică cu oficiul stării civile pentru să se însemne în registrul morților.

În urma acesteia femeia celui dispărut se poate mărita, averea lui poate trece pe moștenitori, ca și când ar fi mort cu adevărat.

Dr. VALER MOLDOVAN

† D-na Amalia Lapedatu n. Circa.

Duminecă dimineața s'a stins din viață în clinica din Cluj doamna Amalia Lapedatu, văduva regretatului profesor dela Brașov, Ion Lapedat, unul dintre cei mai distinși profesori ai noștri, mort în floarea vieții la 1878. În reposata își pierde d-l ministru de culte Alexandru Lapedatu pe iubita sa mamă. Cu dânsa trece din viață una dintre matroanele noastre cele mai alese. Femeie de o cultură superioară și o bunătate exemplară, s'a căsătorit în 1875 cu profesorul Ion Lapedat cu care însă n'a avut parte de conviețuire îndelungată căci după doi ani și jumătate iubitul ei soț e răpit de nemiloasa moarte, lăsându-o singură în lume cu doi copilași gemeni Alecsandru, astăzi ministru de culte și Ion, directorul băncii generale de Asigurare. Rămasă văduvă și-a închinat toată viața copiilor ei și luptând cu multe greutăți a isbutit prin viața ei de o curățenie exemplară să-și crească copii și să-i vadă astăzi așezați în cele mai de frunte situații ale vieții noastre publice. La războiul pentru întregirea neamului și a dat și dânsa contribuția de suferință, care i a grăbit sfârșitul vieții. Porcuirea sălbătăciei ungurești a aruncat-o și pe dânsa împreună cu alte doamne române în toamna anului 1916 în închisoarea din Cluj, unde despoiată de strictul necesar pentru apărarea în contra frigului a îndurat chinuri grele pe lespezile reci ale temniței. Contrăgându-și din această cauză o boală grea a fost internată în clinica din Cluj unde singurul doctor român asistent al clinicei cu o cutezanță riscată față de vigilența organelor polițienești a știut să o reție până în primăvara anului 1917, salvându-o astfel dela moartea sigură. Tâ-

rită apoi de repetite ori în fața judecătorilor și mereu persecutată abia cu venirea revoluției din 1918 a putut scăpa din ghiarele opresorilor. Sănătatea sdruncinată însă nu s'a mai putut rehabilita pe deplin. Pământul o chema din ce în ce tot cu mai multă stăruință și acum s'a stins ca o flacăra doimoală a opaițului nevinovat.

Doamna Lăpădatu a fost un model de soție devotată, de mamă iubitoare și de femeie cu un caracter intransigent. Sufletul ei a fost un cuib cald pentru virtutea credinței nestrămutate în D-zeu și în iubirea de neam și lege. Cu aceste virtuți, sădite în sufletul copiilor ei, aceștia s'au înălțat la pozițiile onorifice de astăzi devenind factori de o deosebită importanță pentru viața neamului nostru întreg.

Vieța acestei femei poate servi ca pildă de urmat tuturor femeilor noastre.

Exprimăm pe această cale sincerile noastre condolențe d-lui ministru Al. Lapedatu și întregii familii, iar pe răposata D-zeu s'o odihnească în sânurile dreptilor, în împărăția vecinicei fericiri de care vrednică s'a făcut în viața ei de pe pământ.

Chestiunea dela „Cuibul cu barză“

Între multele biserici din București este una cunoscută de toată lumea, sub numirea „biserica cuibul cu barză“.

La această biserică funcționa ca paroh preotul Tudor Popescu, un bun predicator. Dela un timp acest preot împreună cu fostul ierodiacon D. Cornilescu, au început o acțiune de propagandă moralizatoare în popor, atât în biserică, cât mai ales în adunările de seară pe care le țineau cu credincioșii în localul școlii primare din apropierea bisericii. Cornilescu și-a făcut și o tipografie, în care a tipărit Sf. Scriptură, al cărei text se deosebește mult de traduceri românești de până acum. A mai scos și o mică revistă, în care se tipăresc articole de cuprins religios, plus alte broșuri, pe care le vând în biserică, în adunări și le trimit diferitelor persoane, doritoare de a se instrui din punct de vedere religios...

Biserica oficială precum și preoțimea au aprobat și încurajat această acțiune.

Din scrierile ce au publicat, s'a constatat însă că respiră spiritul învățaturii protestante. Când, întâmplător, preoții făceau servicii împreună cu Pr. T. Popescu, constatau că scoate din rugăciuni și ectenii părțile, care vorbesc *despre sfinți* și *Sf. Fecioară*. Când i se atrăgea atențiunea, spunea că așa